

Közjogi előadás Debrecen 2012.07.11.

**Jogi közállapotok.
Alkotmánytól „felcsútmányig”.
Életbe lépett, bár halva
született.
Választás, szakítópróba.**

Kolláth György

www.kollath.com /az előadás már e honlapon/

Bevezető

Hölgyeim és Uraim! Köszöntöm Önöket. Köszönöm a meghívást. Debrecenben, a zsúfolt Arany Bikában 6,5 éve jártam, egy hasonló fórumon. Megyei önkormányzati szervezésben főként aktuális gubancokról és vitás jövőképről beszélgettünk. A főmenü a jogélet számos kihívása és a közigazgatás amorf képe volt. Reális, hisztéria-mentes fórum volt a jellemző – akkoriban. Azóta ez az ország, de talán ez a régió is leszokott arról, hogy érdemi, demokratikus vitának tegye ki a közállapotokat, a közhatalmi (le)húzásokat, és közben számadásra késztesen bárkit. Pozitív novum a civisvárost illetően - saját(os) nézőpontból - a Klubrádió elérhetősége. Egy reszti az alkotmányos szabad és plurális nyilvánosság, kontroll világából. Lokális negatívumokkal nem szolgálnék. Közjogról lesz szó, ám kiviláglík: van összefüggés, átjárás a nagybeteg jogélet, az egyirányúsított, pártossá tett bürokrácia, a sok sumák szakpolitika és a züllött, általános közállapot között. Lecsúszásunk jele a morgás joga: dacosan kételked(het)ünk. Választék: sírjunk vagy ne vessünk? Sírásnak nincs értelme. Nézzük a fonák oldalról, elemezzük vitriolosan bajainkat! Keserű derű, sokba fog kerülni.

Előadás-címem kifejező. Döntő kérdés ma: *milyen országban élünk?* A válasz egy kritikus, független, de nem semleges jogászé. Állítom: ***a köznapi, a nagypolitikai és az alkotmányjogi bajok konvergálnak, egy tőről fakadnak, külön-külön alig(ha) kezelhetők.*** Csak jogi-igazgatási nézőpontból értékelek, fórumbeli reagálásom csakis jogi lesz. Annak viszont csípős. ***3 fejezet*** jön: I.) Jogi totálkép, mint kiinduló pont és bizonytalan koordináta a mindennapokban. II.) A régi és az új alaptörvény mérlege, a bajok mértéke és jövője: '89-től a hungarikumok festett gagyijáig. III. Vegyes blokk, főként *tessék, de lehet-e így, jól választani?!*

I. Jogéletünk bakancs-miliója

1)Pár évvel ezelőtt, kvaterkázva a XXI. század jogi kihívásairól Sütő Andrászt idéztem: *A törvény igazsága általános és hozzávetőleges, mint a katonabakancs.* Boldogságos S.A., boldog békeidők! Mi lett belőle? **Általános:** megalapozott, nem percértékű, kiterjedt, valódi megoldásra vezető norma helyett keveseknek kedvező **egyedi.** **Hozzávetőleges:** többféle polgári méret helyett **kényszer-zubbony** típusú rendezés. A **bakancs**-stílusjegy oké. **Igazság-szolgáltatás** helyén kiszámíthatatlan **jog-szolgálat.** **Törvény(es)** ma mindaz, amire törvényt hoztak. **Úgy adnak, hogy elvesznek.** A jog a és az állam „megújítása” a **politika ágyasa:** úgy bánnak vele, mit egy cédával. Ki se fizetik?! **Senkinek az élete, szabadsága és tulajdona nincs biztonságban, amikor a parlament (a kabinet) ülészik - Mark Twain.** **Konzekvencia, itthon bármi megeshet. A szerelemben, a háborúban minden csel megengedett. A M.E. szerelemes a háborúba, minden csel megenged magának.**

Legyen béke + legyen kölcsön, vagyis békekölcsön!?

2)Gya(ko)rló jogéletünk a **század kihívásaival** (globalizáció, uniós jogi illeszkedések, biztonság vs. emberi jogok, harmadik generációs és innovációs jogok előretörése stb.) értőn **foglalkozni sem hajlandó**. A jogalkotás csípőből önti a **felszínes, demagóg, semmivel sem alátámasztott, hatósági ízű, szankció-központú** regulákat. Kriminális közéletünket az állandó „bétékázás” a végletekig kriminalizálja. Tú-élesen szemlélteti ezt több önkormányzati eladási ügy, melyben az ügyészség keveri a szabad mandátumot a szabadságvesztés büntetéssel. Közhatalmi és jogpolitika falmelléki módon mutatkozik, 5 lépésben 1) Átszervezik, átnevezik X alkotmányos intézményt. 2) Stratégiai csúcspozíciót hoznak létre benne egy személyre kialakítva. 3) 9-12 éves mandátummal betonozzák be a kiszemeltet. 4) Ájtatos képpel beleültetnek egy bizalmast (nicknevük: orbaniták), majd együtt színlelik a poszt függetlenségét. 5) Ellehetetlenítik, ill. elkedvetlenítik az utánuk jövőket. **Stratégia helyett alkalmi, önérdekű, párttaktika** szab meg **évtizedekre szóló közügyeket (lásd: alaptörvény, túltengő sarkaltos tv-ek, köznevelés, felsőoktatás, önkormányzati kiüresítés, státuszügyek)**. Jobber ellenvetés: de hát minden mozgásban van?! Igen, kb. úgy, ahogyan a levágott fejű csirke még egy kicsit sasszézik. **Drámai a visszaesés elvi, morális, szakmai, minőségi** tekintetben – a jobb **jogi karok I-II. évfolyamához képest**. Büszke, bizarr ív jön: pávatánc, rókatánc, medve-tánc, botos-tánc, vitustánc?!

Angol eredetű bon mot: oltsd el a régi tüzet, hogy újat gyűjthass. Nem megy: a tűzoltásnál előbbre való a folytonos (háborús) gyűjtogatás. Szabadságharc, forradalom, háború a Nyugat, az EU-IMF ellen, majd minderre „békemenet”? Mint mikor a baromfiudvar népe tüntet a róka dicsőségéért. Mind e közben, a mantrában jelölt gyűlölet-mentes szeretet nevében ölni tudnán(a)k egy Nobel békedíjért? Fokozható az abszurditás! Legyen béke, meg legyen (IMF) kölcsön, legyen tehát békekölcsön?! A hatalom birtokosai a büszke, vak ló bátorságával **elmennek a falig. (Falra már mi mászunk tőlük, miattuk.) A baj nem akut agyérgörcs: morális és agyi katasztrófa.**

Drága (nem) jó maszek manufaktúra

3)Rendesen, normálisan a jog a **társadalom-tudományok matematikája**. Egy jó jogszabály olyan tiszta, **mint egy matek képlet**: egy fölösleges betű, vessző sincs benne. **Fényérvnyire távolod(t)unk** ettől az alaptörvény és annak fabrikálása, átmenetének brutalitása és dilettantizmusa okán is. Nem értük még a gödör aljára. Nincs aki igazolná: a sarkalatos törvényekből mennyi lett készen, mi áll a fű alatt, mi csúszik át a végtelenbe. 25, 28, 32, 10, 6: ezek kvázi rulett-számok. A minisztériumok jogi szakapparátusa lebénult, a bizalmatlanság fojtogató. Külső kegyencek, haver ügyvédi irodák eredményelvű felelősség nélkül, drága manufaktúrában, néha kilóra hozzák-viszik a normákat. Olykor pironkodnak egy kicsit, aztán passzolnak. Kamu, hogy az alaptörvényt Szájer József írta az i-pad-jén. Nem inkább Deutsch Tamás a twitteren? Mindegy? Felelősség alkotmányértésért, uniós jogsértésért sem kint, sem bent nincsen. Ha megnézik az átmeneti tv cinikus, kármentő §-át, nem is lesz. Kell maguknak jogi megtámadás: mindenki megadóztatása lesz a válasz-reakció ! **Fogadatlan prókátorok éber kómában fabrikálják a §-tengert**. Kirekesztő büszkélkedés van a szégyenérzés helyén. Kerényi Imre az ATV-ben: **ez az alkotmány az övék**. Mészáros Antónia visszakérdezett: **nem az országé?** Kerényi: **nem, ez azé a többségé, aki rájuk szavazott, és majd tessenek maguk is választást nyerni és csinálni saját alkotmányt.** Ilyen „birtokviszonyt” Európa nem ismer (el). Rendszerváltás dióhéjban: előbb a népköztársaság államformát redukálták köztársasággá. Aztán az utóbbit is nominálisan törölték. Mára mindebből jórészt eltüntették a népet. Orbán, Navracsics, Pintér, etc: **felfoghatatlan, amit ez a zömmel jogász-kormány művel a joggal**. Olyan, mintha az orvosok gyilkolnának.

Életbe lépett, ami halva született

4) A demokratikus jogállamiság szempontjából katasztrófa-sújtott területté váltunk. A „nem szokványos jogi kultúra” láttán eltorzult arccal fogják a fejüket külhoni barátaink, kollégáink. Fricska az alkotmányozó T. Háznak és a kabinetnek: ***zuhantok a WC-be, közben a lehúzó után kapkodtok!*** A jogállamiság - a törvények uralma - főbb válfajait így munkálta ki az AB 2 évtized alatt: jogbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége és az alkotmányos idő lehető kimélete. 21 tétel, egyiküknél sincs fejlődés 2010 II. féléve óta, rohamos romlásuk tény. ***Az ész pesszimista, az akarát optimista. Arányuk (miként a jogállamiság ténye és igénye terén is) kb. 1:10-hez.***

ALAP(törvényi) dilemma! Életbe lép(het)ett az, ami halva született? „A zárószavazás előtti érdemi módosítás szégyene is megesezt már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.” ***Sólyom László hvg-beli megfigyelése alapos, sőt?! Országgyűlés jegyzőkönyve: a zárószavazás napján lett benyújtva több mint egy tucatnyi, olykor tartalmilag is alkotmánysértő módosító indítvány. Van olyan képviselő, aki egymaga 15 opusszal „dicsekedhet”. Egy is sok, ha nem koherencia-zavar kiküszöbölése a tárgya. Vö: a lenti ab-határozattal, annak lényegi, elvi azonosságával:*** 1279/B/2011. AB. **Evvel egybevetve műhiba Áder János elnök úr politikai vétója!**

Borsó, fal, szóinfláció, Ülő Bika

5) Sem kiérlelt, valós államfilozófia, sem garanciát jelentő, eurokonform jogfilozófia, sem ezekkel szinkronban lévő szakpolitika nem készül. E nélkül: évtizedekre szóló húzóerő híján, sőt korrekt diagnózis, reális koncepció nélkül „ország-megújítani” hazardírozás. Erős Európa, erős honi állam mint szlogen tarol: tartalma, mélységelessége nincsen. Mitől erős egy rendszer: vagy a szuronyok er(d)ejétől vagy a **társadalmi legitimitációjától**. Sem ez, sem az - itthon. Pozitív karakter helyett közöny, kivárás, félrenézés, esélyvesztés, forrás-kivonás. Társadalom-szervező elv 3 lehet: **demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia. Mintha egyszerre mindhárom érvényesülne.** Irányított demokrácia, centrális erőter, krízis-lépések, „védelmi” populizmusok: a hatalom hibás, hiányos felkészültségét, szóinflációba menekülő munkakultúráját, rossz lelkiismeretét, netán rossz lelki egészségét fémjelzik. Más kérdés, hogy/ha önmaguk legjobb formáját, képességeik maximumát nyújtják. Alkalmassint igen. *Bon mot: Nem tetszik, hát nézd a jó oldalát! Ha borsószik a hátad, legalább lesz mit a falra hányni. Kösz! Strasbourgi büszkélkedés 350 új törvénnyel? Kár: se füle, se farka! Minőségbiztosítás? Lehetne R. Reagan módjára vagy ősi skandináv mód szerint. Reagan-nél: nem ír alá, míg függetlenek nem bizonyítják, hogy miből származnék több baj. Skandináv megoldás, anno: a frissen elkészült ágyú csövére ráültették annak készítőjét a legelső lövés alkalmával. Legyen övé a kockázat a silány munkáért, mivel akkoriban gyakori volt, hogy mindjárt az elején szétrobbant az új fegyver. Hány Ülő Bika akadna itthon?*

Futball-háború Európa szívében?

6) **Alaptörvény:** Alkotmánytól lepukkantunk felcsútmányig. *Alaptörvény=lumbágó: kellemetlen, de muszáj lesz évekig együtt élni vele.* Alaptörvény is (!) volt a rendszerváltó alkotmány: a névváltás kamu. Nem volt nevesítve a kódexben a hatalommegosztás, de intézményesítve igen. A szó belekerült, de valós érdeme, garanciája eltűnt a független intézmények, posztok megszállásával, leépítésével. Strasbourgi duma: ***a magyarok karikás ostorral csinálnak, váltanak alkotmányt.*** Honi: ***az Alkotmánybíróság roskatag utolsó bástyából ostromlott lőportoronnyá lett. Két messze ható baj érte: a populáris akció kiiktatása brutális leépítés, egyben leépülés. A II. kamara hiányában az AB a tv-ek stratégiai bírósága volt: lett mostanra a pity esetek hiper-szuper rendkívüli jogorvoslati fóruma. 15 talányos Buddha-szobor ül üdvözült mosollyal a nagy semmi fölött?***

Alaptörvény miliője: **egy ország mehet tönkre abban, hogy az alkotmányos demokráciát futball-ütközetnek nézik.** Felcsút kihív(hat)ná a Barca-t? *Világválogatottnak képzelet magát az alumni honi NBII!* Ezért átírja önzőn, játék közben a szabályokat, megpulykázza a stáblistát. Győzhet? Ez a honi fair play bármi másban is?! Vicc: Magyarország vezetője elfuserált Napkirály. Keleten nem nyugszik, Nyugaton nem kel(l).Web-idézet /nol 2011.11.05./: **„kifejezetten irritál, amikor ...-t elkönnyeljük focistaként, játszottam ellene többször is, ügyetlen kecskebéka volt, darabos mozgással törte a labdát, kanyarodott mint a csuklósbusz, és összességében egy közepszerű, lassú, képzetlen labdarúgó volt.”** Igaz? Ki tudja. Nem a név a fontos, hanem a nívó és az attitűd. Alapos, hiteles magabiztosságnak, arányérzéknek, alázatnak, józan helyzet- és önértékelésnek, demokratikus elkötelezettségnek, konszolidációnak tere-esélye így semmi. Megbocsátás helyén elbocsátás!? ***Mert találsz egy boksz-kesztyűt, még nem hívhatod ki Erdei Zsoltot. Az orbáni-lázári szemléletű, megfellebbezhetetlen „jog” és „igazság” talán csak egyféle papíron létezik: úgy hívják, végrendelet.***

Fújt a bíró!

7) **A jogalkalmazásról:** a széttartó tendencia gyorsul, mélyül. A biztonság, a jogegység és a jogegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség, a bírói függetlenség: a komplex joguralom a hétköznapokban mind gyakrabban sérül, alul marad. Nagy ügy a totó nyelven: 1, X, 2. Amit kikezdi a pártos jogalkotás, a végletekig leronthat a megrendült, megsértett igazságszolgáltatás. Negatív áttörés kezdődött (főleg a bírósági személyügyi „reform” miatt). Sokasodó hajszálrepedés, részrehajló verdikt mutatkozik. Az ügyészség lebeg, mint Mohamed koporsója, felelősségének alanya sincs. A gyorsítás szlogenje mindent visz, ám e megoldás hamis és kontra-produktív. A hatóságnak mindenki alárendeltje, ezért senki, sose lehetne a kiszolgáltatottja. Mindinkább az. Vitáink fenevadak végső küzdelmét modellezik. Bíró panasza rímel rá szűk baráti körben: *amit velünk csináltak, az olyan, mintha Overdose-t előbb nyugdíjba, majd szántani küldenék.* Szégyenletesek a kelletlenül korigált igazságszolgáltató reformtörvények. Kb. úgy, ahogy a kakukk készül fészket rekvirálni. Miként a vevő egyszerre vesz zongorát és baltát is hozzá. Szétvált a szó és tett, nagyobb számban gyűlnek a ki nem kényszerített hibák, mint a kellő megoldások, *ránk dől az egész. Megrengeti a külhon: lásd Velencei Bizottság!* Bon mot a teljes politikai-jogi infrastruktúráról: *Magyarország olyan autó, mely 180-nal rohan a sztrádán, de az utat csak a visszapillantó tükörből nézi.* Kerényi Imre úrnak (be)szólt a neten egy cinikus ötlet: *legyen meghívásos aszfaltrajz verseny is az M7-esen.*

Kinek mi jár vagy adható?

8) **Sarkalatos jövő?** Kapkodás, kifáradás, részleges, horizontális megközelítés honol: az AB, a Kúria meg se kezdte a felülvizsgálatot. A (fülke)forradalom harc, napi úzus, tv., bíró sem kell hozzá. 2/3-os tv-ek? Külhon nem érti: elment a hajó. Részeg plébános mondhatja: elcsesztük a nagymisét, csinálunk fájjin litániát. Mi nem! Az alaptörvény önkényesen, hibásan átírt kulcs-fogalmakat (pl. a közteherviselésről), ezért 2011 végéig a teljes, százezres központi és helyi joganyagot át kellett volna szűrni miatta. **3 kosár volt képezhető:** kvadrál az újjal is, kiiktatandó, módosítandó. Ilyen munka meg sem indult. Krédó a nemzetközi erőterben: a **szabad, fair választás esélye, igen vagy sem.** **Vizsgakérdés: a 4 választási alapelv (általános, egyenlő, közvetlen, titkos) szavatolható-e, továbbá mit+miként is akarunk mi a határokon túlra?** Spród humor: *nem akarnak véletlenül választójogot adni a reptéri tranzitutasoknak, az ausztrál légikisasszonyoknak is?!* *Kasszandra-vízió: lehet, hogy az ellenzéknek egy erős, külhoni léptékben is következményekre vezető lépése marad: a következő általános választás teljes bojkottja. Aki elemez egy időközit, rémes jövőt lát. Bojkottból értene ország-világ. Ez a békés bojkott a parlamentarizmus számos elemére kiterjeszhető.* Csakis jogról, nem pártokról beszélek. Figyeljünk az ifjú demonstrálókra! Transzparens: Mi vagyunk az első szabadon, jogokkal született nemzedék. Nem akarunk az utolsó lenni. Kormány-kommunikáció: mindenre talál mentséget, sose hihetőt. Ez a mantra: **Magyarországon nem korlátozzák a sajtószabadságot, mert hiszen bárki írhat e korlátozásáról.** Az uniós alapértékeket, amelyekre a 7. cikk utal, az alapszerződés 2. cikke sorolja fel. Eszerint "az unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok - ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait - tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.,, Veszi bárki ezeket tényleges mércéül, szóról-szóra!?

Se győzni, se kormányozni

9) **Okról és okozatról, nem lehetségesről és tilosról, pikírt leszólásról és morális minimumokról.** Újságírók, elemzők immár eljutottak ide: *anyám, én nem ilyen lovat akartam.* Nem ezt vártuk, csalódtunk a közpolitika hazugsága, nivótlansága, hozzá nem értése, agressziója és arroganciája miatt. Internetről: olyan magas nekik a (jó) kormányzás, mint napos csibének a tyúklétra. Rendszerint már a problémát sem értik. Mintha **a szellemi rokkantnyugdijasokat már felülvizsgálták és visszavezették volna a /parlamenti/ munka világába?** Mindez előre látható volt! Nem ugyanaz bármiről 3 ütős, sértő, lekezelő mondatot mondani, mint azt a problémát értően rendbe rakni. **Brüsszeli megfigyelés, Magyarország 20 éve egy mondatban: az egyik győzni, a másik kormányozni képtelen.** Időnként cserélnek, de az axióma marad. Ellenzéki oldalon dívik egymás és az áldozat okolása. Lekezelő, pikírt megjegyzés, fölényeskedő beszólás a jussa számos ellenzéki kezdeményezésnek: hát maguk meg mit akarnak ezzel-azzal?! Értsék meg a megmondó-emberek: a nem lehetséges, avagy a most még esélytelen, nem szinonimája a nem szabadnak. Nem minden dolog tisztességes, amit szabad megtenni. **Abszurd vége lesz (IMF-EU: lett), ha a természet, a gazdaság, a társadalom törvénye(szerűsége)it a jog normája voluntarista módon legyőzni szeretné.** Csak veszíthet, kár tehát doktriner politológusnak úgymond tankönyvbe (se!) illő példabeszéddel hozsannázni. Nem fair elragadtatva dicsőíteni azt a szándékoltan hamis, alantas húzást, ami talán jól hangzik, de **etikátlan, parasztvakító, céljában és eredményében ártalmas.** **Könyvhét, napi sajtószemle: hol vannak az ellenzéki könyvek, lapok? Azok kérem, nyomás alatt. Plurális ellenpontok: hatalom-koncentrációval ki akarják rádiózni mindet.** **Kisebbséget kirekesztő alapjog és közérdek nincs.** Magyarország ma: Orbán vigyáz a demokráciánkra, Kövér a parlamentarizmusunkra, Schmitt az anyanyelvünkre, Pintér a törvényességünkre, Balsai az alkotmányosságunkra, Polt a jogainkra, Szijjártó az igazságunkra, Szalay a média-szabadságunkra, Matolcsy a pénzünkre, Selmeczi a nyugdíjunkra, a kecske a káposztánkra. Mi bajunk lehetne?

Megnyugvás, kiszámíthatóság

10) **A helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatívákról, megalapozás és metódus kell(ene) mielőbb mindehhez.** **A-premissza:** visszaállítani, személyre szabva reaprálni a jogállamot kb. mint az omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. **B-premissza:** enyhébb a kín: kb. mint a hátrafelé repülő gép, vagy Erős Pistát a tubusba visszagyömöszölni. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és rém nehéz. **C-opció:** a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. Néhány jogi **peremfeltétel:** az Alaptörvény közjogi érvénytelenségének kimondása, az alkotmány hatalom-monopolizációs tilalmának beélesítése. Visszatérés a 89-es alkotmányhoz, annak modernizálása pl. a Petrétei-variáns felfrissítésével. /Ellenben egy naiv taktikai kiegyezés, arcfelvarrás köztes minimum AT-szövegről bűn és hiba lenne egyszerre, már ha a jog bármit is számít. Alkotmányos intézmények tönkre tételét szöveg-konzolidáció nem kezeli. Bajnai diagnózisa jó, terápiája hibás./ Az ügyészséget a kormány alá rendelni! Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend kiépítése. A független posztok megszállásának korrekciója (kimunkálható ennek rendje-módja). Az emberi jogok visszaszolgáltatása, a hatalom korlátjaiként való tételezése, az eszázadi, uniós alapjogi charta és jogi modell átvétele. A következő általános választás ügyében elemi erejű belső és külső nyomás kell: vagy-vagy. **Szanálni kell az országot a makroügyekben.** Alternatívák kimunkálása, felmutatása minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá tétele: ha jön a váltás, ezzel kezd. **Megnyugvást hozni a társadalomra, békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával.** Humort a hétköznapiakba! Pl. így: ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd nem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc boldogabbik végére kerülhet. Könnyű sem lesz, de elviselhető(bb) igen.

Két cikk, négyféle hangszerelés

Két alaptörvényi normatív, azaz kötelező abszurditás, mely legalábbis négyféle interpretációt kapott eddig:

R) cikk

(1) Az Alaptörvény Magyarország jogrendszerének alapja.

•(2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

•(3) **Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni.**

Megjegyzés: eredetileg ilyen tartalmú R. cikk, ill. ilyen bekezdés nem létezett. Ez így már nem államcél és fejlődési (?) irány, hanem betartandó, igazodást megkövetelő norma!

28. cikk

•A bíróságok a jogalkalmazás során a **jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.**

Megjegyzés: önkényes, önérdékű, primitíven önfelmentő jogpolitika, mely meggátolhatja, hogy a gazdaságos cél elve mentén az állammal szemben pert lehessen nyerni. Mint a homokozóban: melyik gyerek mondta előbb vagy erősebben, hogy nem ér a nevem?! Nagyfokú félelem, szorongás, beismert versenyképtelenség van benne.

"A pesszimista a sötétséget látja az alagútban, az optimista a fényt az alagút végén, a realista a közelő vonat lámpáit, a mozdonyvezető pedig három idiótát a síneken..."

II. Alaptörvényi elemzés

12 kulcs-megállapítás az alaptörvényről

1) Egy demokratikus állam alaptörvénye filozófiájában, alanyi körében, keletkezésében, közreműködőinek szerepében, döntő tartalmában, funkciói tiszteletében, garanciáiban és kihatásaiban **lényegileg más**, mint ami Magyarországon készült. Az alkotmányosság: a jogállamiság, a törvényesség, a parlamentarizmus, a hatalom-megosztás, az alapjogi primátus elsősorban **értékelvűség**, nem pedig az, hogy formailag megfelel valami az elfogadás minimális számszerűségeinek. Lásd: közjogi aktustan! **2 derűs próba: mi a 2/3 ?** Mi lett, ill. legyen a kormányzás 3 alapvető módjával és funkcióival? AT fő baja: ami benne jó, az nem új (habár zömmel áthangszerelt, elkent), ami új, az többnyire nem jó benne, pl. mert ötletelés.

2) Az alaptörvény (AT) vesztesre áll bármely fontos és mérvadó adekvát európai anyaghoz, és a korábbi, rendszerváltó alkotmányhoz képest. Alulmúl bármit. Szemezgetett, erőszakolt külhoni méricskélése zsákutca, mivel **az alkotmányjog kb. fele** szokás, illem, kompromisszum, belátás, demokrácia-érték elvben, gyakorlatban. Ezeket is muszáj lesz élő, következetes, napi érdektől független normává tenni.

3) Axióma egyszer s mindenkorra: futball-perspektívából és **focista attitűddel tilos alkotmányozni**. Nem klubcsapat alkotmányoz, hanem nemzeti válogatott. Nem győztes-vesztes végeredményű „játék”, és nem a kisebb(ség)et, a gyengébbeket, az alul lévőket megtipró, a játékszabályokat menet közben átalakító küzdelem. A többség sosem lehetne eléggé előzékeny az elesettekkel szemben. Az AT primitív paternalizmusa sértő, dermedtő. **A többség (túl)hatalmát kell(ett volna) korlátozni, az önkény esélyét is kizárva.**

Alkotmánytól „felcsútmányig”!?

4) *(Mű)hiba AT-ben aláaknázni a későbbi parlamentek és kormányok helyzetét, mozgásterét, cselekvési autonómiáját.* Taposóaknától, tankcsapdáig terjed az antidemokratikus, rosszhiszemű, inkorrekt, 10-20 érve szánt, önérdékű bemerevítés. Mindez, a bornírt demokrácia-deficiten túl az ország és nem csak a kormány válságát válthatja ki. Ellenségeskedés? Tanmese 1: a róka és a holló repülön utaznak és a medve a stewardess. A holló egyfolytában csicskáztatja a medvét, a róka pedig lelkesen követi ebben. A medve megelégedi és mind a kettőt kivágja a repülőből. Zuhannak, a holló megkérdi: róka koma, tudsz te repülni? Nem. Akkor minek szívózol a medvével? Állati duma 2: *Ha vízilóra cserélik /vagy csak átfestik/ az elefántot a porcelánboltban, az még nem megoldás.*

5) *Az Unióban* egy alaptörvény (igen nagy részben közös!) értéktartalmú, de ideológiailag és pártalapon semleges, stratégiai léptékű, távlatos normaköteg: *általánosan elismert elvek, szabályok és modern kihívások válaszának együttese.* Napi taktikai szempont, időszakos pártérdek nem determinálhatja. V.ö: Alapjogi Charta, a preambulumától a modern jogvédő eszközeivel bezárólag. Ebből, és általában is az eszázadi, modern jogokból és megoldásokból hasznosítani talán azok felét sikerült itthon.

6) Kitől, mitől félnek ennyire a megalkotói? Dermesztő válasz-variációk volnának. Bornírt próbálkozások íve az ún. nemzeti konzultációtól a népi hatalom-gyakorlás megnyirbálásáig. *Last minute szemlélet: sietni ,amíg a 2/3-ad megvan?! Lebutított, kisszerű, hamis, versenyképtelen bonapartizmus tört ránk. Egocentrikus egérút az alkotmánytól az Orbán-pátensig, egy „felcsútmányig”?!*

Hungarikumok mint jogtételek?

7) *Nélkülözte a házszabályszerű előterjesztést*: riasztók a konkrétumok mennyiségi és minőségi vetületben. Idézet Sólyom Lászlónak a HVG online 2012. 01. számában közölt dolgozatából: *Az alaptörvény így nyitva áll mindazon anomáliák előtt, amelyek eluralkodtak a törvényhozásban. A zárószavazás előtti érdemi módosítás székelye is megesett már vele – a bírák kényszernyugdíjazásának alkotmányba foglalásakor.* Vö. *a 1279/B/2011. AB határozattal, mely közjogi érvénytelenséget mondott ki a zárószavazás előtti érdemi módosítások miatt. Ilyen alapon, elemi következetességgel az AT is ugyanebben a hibában szenved, ergo az AB tartoznék ezt megállapítani.* *Szakágazati metszetei* is ötletszerűek: ki-ki belenyomathatta a saját nünükéjét. Ismét kampánytechnika övezi az elfogadása utáni sarkalatos és egyéb, jogalkotási feladatokat, folyamatokat. Megcsapolt házszabály: rapid sumák tv. 1-2 nap alatt? AB-kihívás: lehet még közjogi érvénytelenség akár 100-as nagyságrendben is?

8) *A semmiből jön, és jóhiszemű olvasatban sehová sem tart az AT. 1938-at kísérelték meg vegyíteni 2011-gyel*, eredménye a 70-es évek közepének tekli-meklije. *Importhumor: 2012=világvége. Sebaj! Utazzék Magyarországra. Épp' most 70 évet gyalognak vissza az időben.* Fradi-kolbász hasonlat: a Szentkoronamítosztól a történeti alkotmányig, és a kötelező normát ígérő nemzeti hitvallásig. Hungarikumok, mint jogtételek?

9) *Ideologikus, olykor vallási primátust képező tanok, képzetek és hamis szakpolitikák foglalatata nem lehetne egy alaptörvény.* A tényleges életfogytiglani egy büntetőpolitikai opció, a sarkalatos törvénybe merevülő adó, tb, nyugdíj műhiba: az AB vonatkozó elvi határozatainak is a kiütése. Ez áll a jogállam ismerveire nézve is.

10) *Alapvető jogot s kötelezettséget illető felfogása középkori, tankönyvi tételeket leromboló, avított és diktatórikus. Ki van kiért?* Megbomlik a 3-as egység, *eltűnedeznek az alanyi jogok, sőt az objektív állami intézmény-védelmi kötelezettségek, előtörnek az államcélok.* Így: védi, törekszik, stb. Ami az állam oldalán ócsítás, az a polgárnál drágítás. Nyílik az olló tovább: jogunk még ha van is, közünk kevés lesz X,Y-hoz.

Jogszolgáltatás helyén államcél?

11) **Közjogi alapvetésnek titulált EU-jogot sértő bulla, zavaros párt-dekrétum** született. Semmilyen jog-összehasonlítást nem bír ki. Nem a változások mennyisége a gond, hanem azok egyirányúsítása, hatalmi monopolizálása, bebetonozódásuk. Cseles ellenvetés: hol a konkrétum? Íme 1! *A jegybanki függetlenség axióma súlyú uniós elv és norma. Nem önmagáért való, hanem biztosíték jellegű és értékű. Sérül, hogyha a kormány az MNB függetlenségét fals, önérdekű törvényekkel, trükkökkel, szolgáló odatelepítésével, benépesítésével korlátozná. Egy autonóm társ-intézménnyel megtenni ezt okkal tilos. Az MNB ui. nem bank a szó valódi értelmében. Ott nem adnak ki bankkártyát, pénz kamatra oda bevinni kizárt, nincsenek kereskedelmi jellegű banki termékei: a jegybank központi közigazgatási, sőt némiképpen közhatalmi szerv, jogot alkot, pénz bocsát ki, óv az infláció elszabadulásától stb. Ekként a végrehajtó hatalomnak független része és egyfajta együttműködő féke és garanciális kormányellensúly. A kormány kompetenciája és felelőssége a gazdaságpolitika: a jegybanké pedig a monetáris politika. Ezek nem összekeverhetők és fel sem cserélhetők, oda-vissza nem felvizezhetők. Nem lehet így-úgy - balkézről – ráuszulni az MNB keze alá tartozó deviza-tartalékra sem. Focista talán (meg)értené: van olyan formáció, hogy a csapat 2 centerrel játszik, és e két center nem egymást rugdossa. Arcátlan kihívás az uniós értékrenddel, kötelező normákkal való ütközés: főleg a függetlenségek megnyirbálása. **Tarvágásra ítélve minden autonómia**, mintha egy központból bármi jól kormányozható volna. Az utóbbi 20-25 évben a mainál rosszabb államigazgatás nem fungált. Esélytelen, finanszírozhatatlan, rendszer-filozófiailag káros, testidegen, kontra-produktív. Önző gyermek attitűdje. Még egy jelzés: az AT-nél a de jure és a de facto bántóan elkülönül.*

12) Egy **jogvitán modellezve** felháborító jogbizonytalanság, esély-vesztés jöhet a 28. cikk nyomán. Nem elég a törvény, jönnek hozzá a döntő mellékszálak, egyéb szempontok?! Nem lesz így se igazság-, se jog-szolgáltatás?! Gyerekszáj: törvény-megmondó ember akarok lenni! Nehogymár!

III. Választási jogforgácsok

Fair, szabad választójog, mint stabil demokráciát minősítő próbakő?! Alig(ha).

Teljes rendezés és idő híján slágvortok, dilemmák prezentálhatók. A '89-ben egy alkalomra készült OGY választási törvény, ill. rend bevált, módosítani csak az egyéni körzetek lakosság-szám változása miatt kell(ett) volna már rég. De nem így! A 199 fő, plusz maxi 13-as 2010. évi alkotmánymódosítás végiggondolatlan volt. Tető: ház, alapozás nélkül. E redukálás nem nyert fair tételezést, holott nincs kizárva, hogy 2014 előtt általános választás jöhet. Vet-tv. még sehol. Fűszerezi ezt a határon túli magyarság állampolgársági, és aktív-**passzív** választójog ígérvénye. Nem lehet belegyömöszölni a 4 klasszikus választójogi alapelvbe: az egyenlő választójog és az azonos szavazat-érték normája sérül, ti., kire szavaznak, voksuk mit ér a többiekéhez képest? Mi lesz a spéci névjegyzékükkel? *Kampány folyik majd Erdélyben, Kassán, következmények nélkül? Gyűlékony illúzió!* Három láb, két lista nem okvetlenül kell, a vegyes rendszer fenntartható, bár az arányos rendszer korszerűbb, európaibb. A két forduló a demokratikus ellenzék kulcskérdése, megegyezés nuku? A parlamenti küszöb fenntartandó. A kopogtató cédulás rendszer szégyen: marad, a számok tologatása párttaktika. Reális ötlet sincs a kisebbségek parlamenti képviseletére (szavazás-nélküli szószólóság kevesebb).

Időtálló rendező-elvek?

Időtálló rendezőelvek? A leválthatóság, esélyegyenlőség jogi realitása (szemben a 30 %-os hátránnyal). A győztes ne vihessen mindent, sőt túl sokat se. Demokratikus legitimitáció teljességét az összes elvben független közjogi mandátum-, és ciklus-időtartamnál. Az elv erősebb a matematikai $2/3$ -nál. Ami jogilag 2010-ban $2/3$ lett, az legközelebb $4/5$ lesz? Ne(m)! A győztes mérték feletti töredékét hozzáadni a pártlistához: agyrém, mintha a autó-nyereményjáték győztese benzinkutat is hazavihetne! Drámaian igaz: annyit ér e tv., amennyit szavatolnak belőle. Bűnös húzások vannak helyi, időközi megméréseknél: pl. rendőri beavatkozás pro ide és kontra amoda.

Az önkormányzati és parlamenti **mandátum-kapcsolódást** elvszerűen, előny-hátrány érveivel kell(ene) napirendre venni. A névjegyzéktől (!) a jelölésen át és a teljes eljárás korrekt rendjét, alapelveit garanciákkal jobban övezzék. A voksolás titkosságát az új technika lehetőségei között is biztosítsák. A személyes adatokkal, profilokkal való visszaélést tűzzel-vassal büntessék: s a csalás, az anyagi befolyásolás bármely kísérletét is. Visszahívhatóság nem kell, de érdemes megfontolni a méltatlanság miatti összeférhetetlenség visszaállítását. Alapfeltétel: mindenek és mindezek előtt **rendezzék a párt- és kampány-finanszírozás krimijét.**

Ciklus, fasírt, magas ló, csiga és tsa.

Helyi szinten a választás törvényi rendje működőképes: a kislistáról a nagyvárosi vegyes szisztémáig. A 4 helyett következő 5 éves ciklus elfogadható, kivéve, ha az elnyomorodás, állásvesztés miatt ezrek válnak meg a mandátumuktól. A helyi költségvetés 30-40 %-ban a bedőlés előtt-szélén áll. Vitapont /tisztesseges, tárgyilagos elemzést és újrarendezést kíván/: jó-e, ha a polgár választ közvetlenül (fő)polgármestert, avagy parlamenti mintára ezt a testület kezébe jobb adni. A politikai fasírt feloldása talán egyet elvesz a körmünkre égő gondokból: a szisztéma folytonos tologatásával mégse jutunk előbbre. ***Humanizálni kellene a helyi közpolitikát is***, lásd: Esztergom, de Miskolc és Komló is! Fejlesztő-működtető helyi politika helyett jobbára **pártos jogi-financiális viszálykodás** folyik. Nincs szó hatalom és polgár bizalmi viszonyáról: primitív, bántó, fenyegető paternalizmus dívik. **A jövő héten kik lesznek a bűnösök? Mondjuk a fekvő-rendőrök még 2006-ból?! Konzolidáció egyetlen szintéren se?** Otto von Bismarck, a Vaskancellár mondta: minden magyar egy jogász és egy huszár keveréke. ***Ideje leszállni a magas lóról.*** Mert ha nem? ***Unikális, magyar léböjt-kúra következhet: elfogyott a lé, jön a böjt. Végül akár rapid törvénnyel bevezethetik a negyedévenkénti Ramadant is.*** Az abszurd értékrendet állatmese mutatja! ***A csiga és a kecske mennek a parlament felé, mindketten asszisztensnek jelentkeznének egy politikushoz. Kifelé újra találkoznak, a csiga örömmel meséli, hogy felvették. Hogy-hogy felvették? Figyelj kecske: ide csúszó-mászó kell, mekegni ők is tudnak!*** AT és annak startja: hatály-ballépés. A magyar parlament legyőzte az időt. 2010-11-ben szembeköpte 20 évvel ezelőtti önmagát. **Válaszúthoz közelítünk: demokrácia vagy kamukrácia?!**

Jogi attitűdünk

Magyarország az utóbbi 25 évben rendkívüli, néha keserű változásokon ment keresztül. Diktatúrából lett demokrácia: a legvidámabb barakkból a legszomorúbb pláza lett. A politikai fondorlatok feszült évei tovább, talán robbanásig eszkalálódnak. Jogi szempontból a megosztottságot, a miliót egy példa szimbolizálja. Leeresztett vasúti sorompó, hosszú lehet a várakozás, 3 honpolgár-típus érkezik.

1) A béketűrő megáll és fogyó türelemmel vár. Talán káromkodik, eszik-iszik, telefonál, kiönti a hamutartót. Arányuk: kb. 35-40 %: főleg nők döntenek így.

2) A tüzes magyar bármi áron kikerüli vagy tönkre teszi a (fél)sorompót: erővel átmegy rajta. Arányuk kb. 15-20 %: főleg macsó férfiak tesznek így.

3) A fennmaradó közel 40-50 % folyton rohanna, kihívást lát e helyzetben. Az utolsó pillanatban, kockáztatva iparkodik átcsúszni a vonat előtt, vagy gyalog a sorompó alatt. Autóval dühösen kivág a sorból, tolat, megfordul és kerülő utat keres.

A 2) és 3) együtt: minél nagyobb az ember arca és a terepjárója, annál gyakoribb a frusztrált, veszélyes próbálkozás. **Ilyen a jogállamunk, az adózási fegyelmeink, a közpolitikánk, a közlekedési kultúránk és főméltóságaink első reflexe is.**

Megtagadott ortodoxia főként a makrogazdaságban, de a jogélet önkényeskedései, számos-számtalan agryréme terén is van. Minden előírás, ígéret ellenére sosincs fair hatástanulmány. Voluntarista erőlködés, bizonygatás van: pl., ha egy nőnek egy gyermek kihordása 9 hónap, akkor nálunk 9 nőnek csak egy-egy hónap?!

A közállapotokat óvodai vicc szemlélteti. Kiszól a kertbe a dadus: -Viktorka, ne húzd a macska farkát! Süvít a válasz: -Én csak fogom, ő húzza!

Záró jövőkép, alkotmányos háttérrel

Tavaly még ez állt az alkotmányban: Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül. Az új Alaptörvényből eltűnt a piacgazdaság fogalma. Nincs korreláció és határ az állami és a magángazdaság között. Nézzék csak: előttünk, feljövőben a bűn oligarchája!?

